

Prispevki Ljubljana, Pucinajev.
 alica 5 — Telefon št. 11-21, 11-22,
 11-24
 aspevki Ljubljana, Pucinajev.
 jeva alica 5 — Telefon št. 11-21, 11-22,
 11-24
 Podružnica Novo mesto Ljubljana
 seila št. 42
 Računi za Ljubljansko pokrajino pri
 poštno čekovnem zavodu št. 17.749,
 za ostale kraje Italije Servizio Conti
 Corri Post No 11-3118
 se z št. Italije in inozemstva ima
 Pubblitica Italiana S. A.
 Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
 Naročnina znaša mesečno Lir 15.—
 za inozemstvo po L. 22.80
 Uredništvo.
 Ljubljana, Pucinajeva ulica št. 5
 telefon 31-22, 31-23, 31-24
 Rokopis se ne vračaja
 CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
 per la pubblicità di provenienza
 italiana ed estera:
 Unione Pubblicità Italiana S. A.
 Milano

Il nemico respinto in Cirenaica

Efficaci azioni dei velivoli dell'Asse contro la base di Tobruk e l'isola di Malta — Parecchie navi avversarie colpite a Tobruk

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 9 marzo 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 646:

Sul fronte Cirenaico elementi esploranti inglesi da artiglieria sono stati respinti dalla pronta ed efficace reazione dei nostri reparti.

Velivoli dell'Asse hanno attaccato, di giorno e di notte, gli impianti portuali di Tobruk causando vaste distruzioni e colpendo efficacemente navi avversarie alla fonda.

Nel corso di un'azione diurna la caccia italiana di scorta impegnava in combattimento forze britanniche molto superiori riuscendo ad assicurare il ritorno al completo dei bombardieri.

Un velivolo nemico è stato abbattuto, sei dei nostri non sono rientrati.

Anche gli aeroporti dell'isola di Malta, sono stati sottoposti con ottimi risultati a ripetuti attacchi di formazioni italiane e tedesche.

Durante un'incursione nemica sulle Isole dell'Egeo un «Wellington» colpito, è caduto in mare: l'equipaggio composto di un Capitano e sette avieri è stato catturato.

Sovraffronto in Cirenaica

Uspešne akcije osnih letal proti oporišču v Tobruku in otoku Malta — Več sovražnih ladij zadetih pri Tobruku

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 9. marca naslednje 646. vojno poročilo:

Na cirenaiskem bojišču so bili angleški izvidniški elementi, ki jih je podpiralo topništvo, zavrnjeni z naglo in učinkovito reakcijo naših oddelkov.

Letala osi so podnevi in ponoči napadala pristaniške naprave v Tobruku. Povzročila so veliko razdejanje in učinkovito zadela sovražne ladje v pristanu.

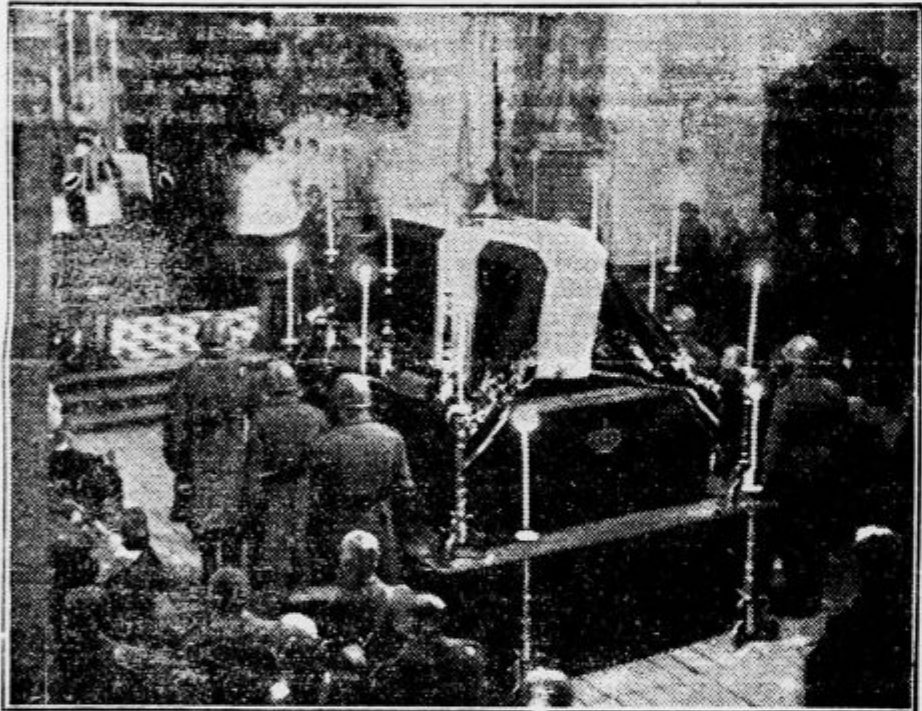
Italijanski lovci v spremstvu so v teku neke podnevne akcije prisilili k borbi

mno go večje britanske sile in se jim je posrečilo zavarovati povratek vsem bombnikom.

Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno, 6 naših letal se ni vrnilo.

Tudi letalšče na otoku Malta so italijanski in nemški letalski oddelki ponovno napadli z najboljšimi uspehi.

Med sovražnim letalskim napadom na otoke v Egejskem morju je bilo zadeto sovražno letalo tipa Wellington, ki je padlo v morje. Zajeli smo posadko, sestavljeno iz enega kapitana in 7 pilotov.

La messa in suffragio del Duca d'Aosta. Il catafalco nella cattedrale con la guardia d'onore dei Granatieri di Sardegna.
 Svečana maša zadušnica za pokojnim vojvodo D'Aosta. Pogled na katafalk v ljubljanski stolnici, ob katerem stoji častna četa Sardinjskih grenadirjev

Nemško vojno poročilo

36 sovjetskih transportnih vlakov poškodovanih — 62 sovražnikovih tankov uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. marca. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavil danes naslednje poročilo:

V južnem odseku vzhodne fronte so v teku nadaljnji hudi obrambni boji. Tudi v ostalih odsekih fronte je nadaljeval sovražnik svoje brezuspešne napade. Naši napadi so prinesli krajevne uspehe.

Pri letalskih napadih na sovražnikove oskrbovalne zveze je bilo samo na Valdajskem področju hudo zadetih 36 transportnih vlakov. Bojna letala so dosegla v nočnih napadih na Ribinskih zadetke z bombami najtežjega kalibra na tamošnjih letalskih tvmornicah.

V času od 6. do 8. marca je izgubila sovjetska vojska 62 oklopnih voz.

V severni Afriki so bili angleški izvidniški oddelki poginani nazaj. Učinkoviti letalski napadi so bili usmerjeni proti pristaniškim napravam v Tobruku. Na letališču v Gambutu so bila uničena na tleh 4 angleška letala.

Sovražnikova letališča na otoku Malta so bila bombardirana podnevi in ponoči. V borbi proti Angliji so bila v poslednjih noči pristaniška področja ob Hamberju in Tynecju obkrožena z rušilnimi in zažgalnimi bombami. Nemški lovci so uničili ob angleški južni obali 6 zapornih balonov in so zažgali s strelnim orožjem manjšo trgovsko ladjo.

Pri napadu angleških letal na zasedena zapadna področja, med drugim tudi na Pariz, je bilo večkrat v bojih v zraku in po protiletalski obrambi sestreljenih 8 sovražnikovih letal.

Angleški bombniki so napadli v noči na 9. mare nekatere kraje v zapadni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo malenkostne izgube. Več javnih postojlji je bilo poškodovanih. Štiri napadajoča letala so bila sestreljena.

Napad na Novorosijsk

Berlin, 9. marca. d. S pristojne nemške vojaške strani javljajo, da so nemški udombni ki v noči od sobote na nedeljo napadli sovjetsko luko Novorosijsk ob Črnem morju. Nemška letala so na luko metala bombe vseh kalibrov. Obširna škoda je bila povzročena na pristaniških napravah in na skladiščih, ki so jih nemške bombe ponovno direktno pogodile. Nemški

letalci so opazovali tudi izbruh mnogostevilnih požarov. Druge skupine nemških bombnikov so isto noč metale rušilne bombe tudi na pristaniške naprave v luki Kerč na Krimskem polotoku. Tudi tu so bombe zadale vojaško važne naprave in nakladalne priprave v luki.

Na Karaibskem morju potopljena ladja

Buenos Aires, 9. marca. d. Iz Washingtona javljajo, da je bila v oddaljenosti 26 milj od britanskega otoka Saint Vincent na Karaibskem morju torpedirana in potopljena petrolejska ladja »Univaleco« z 9755 tonami, ki je pripadala neki paroplovni družbi v mestu Durbanu v Južni Africi. Ladja je bila torpedirana v soboto zjutraj. Posadka se je rešila na dveh reševalnih čolnih, katerih pa je le eden z več živimi mornarji in dvema mrtvima dosegel obalo, dočim o usodi drugega reševalnega čolna ni še nikakih vesti.

Potopljen norveški parnik

Oslo, 9. marca. s. Doznava se, da je bil na Atlantiku potopljen norveški parnik »Taurus«, ki je izpodirval 4.767 ton in je bil v angleški službi. Parnik je bil zgrajen leta 1935.

Portugalska ojačenja v Mozambiku

Lizbona, 9. marca. d. Včeraj je pred portugalskim min predsednikom Oliveira Salazarjem, ki je obenem vojni minister, defilirai oddelek portugalskih oboroženih sil, ki so bile danes s parniki odpremljene v portugalsko kolonijo Mosambique. Portugalski oddelek, ki je določen za ojačenje tamkajšnje posadke, šteje približno 500 moč. V portugalski javnosti je zbudilo pozornost dejstvo, da se je od vojaštva poslovi sam ministrski predsednik Salazar, kar sicer ni običajno. V portugalskih političnih krogih pripominjajo, da je bil del vojaške posadke v portugalski koloniji Mosambique s parnikom »Javau Belo« poslan na portugalski otok Timor, kjer naj bi ojačili tamkajšnjo posadko. S tem zmanjšana posadka v Mosambiqu bo sedaj ojačena s četami, ki so danes odrinile iz Portugalske.

Japonci vkorakali v Rangun

Po zlomitvi angleškega odpora ob reki Sitang so japonske čete zavzele glavno mesto Birme v nedeljo dopoldne

Tokio, 9. marca. (Domei) Posebno poročilo japonskega glavnega stana, izdano v ponedeljek ob 11.15, javlja, da so japonske oborožene sile, ki operirajo v Birmi uničile močne sovražnikove sile v neposredni okolici Ranguna in 8. marca zasedle najprej vse mesto Pegu, nato pa ob 10. dopoldne vkorakale v Rangun.

O operacijah, ki so dovedle do osvojitve birmanskega glavnega mesta, se je izvedelo, da so japonske čete po okupaciji Markabana 10. februarja nadaljevale svoje napade in zlomite odpor sovražnikove divizije, ki se je branila vzdolž reke Bilin. Te operacije so bile končane med 16. in 19. februarjem. Sledilo je obkoljevanje sovražnikovih sil na področju reke Sitang, nakar je sledil napad proti Rangunu.

Tokio, 9. marca. (Domei) Japonski glavstan je v ponedeljek opoldne objavil, da je bil za vrhovnega poveljnika japonskih oboroženih sil v Birmi postavljen general Sojro Iida, bivši poveljnik gardne divizije. Prej je bil general Sojro Iida direktor vojaških poslov v japonskem vojnem ministrstvu.

Tokio, 9. marca. s. V zvezi z zasedbo Ranguna, obvešča agencija Domei, da so japonske oborožene sile obkrožile prestolnico Birme v obliki klešč, potem ko so preteklo soboto prodrele skozi britanske obrambne črte pri Peguju. Splošni napad proti Rangunu se je začel v nedeljo ob 9. zjutraj in že uro nato je bilo glavno mesto Birme v celoti zasedeno. Čim so japonske oborožene sile prekorale reko Sitang, so presekale železnico Rangun — Mandalay in so vzdolž železnice prodrele v gorati predeji pri Peguju. Ko so tu zlomite angleški odpor, so se japonske sile razdelile v dve koloni, ki sta v obliki klešč zajeli Rangun. Levo krilo japonskih oboroženih sil je zasedlo letališča Mingalan-

don, predrla sovražno obrambno črto pri mestu in doseglo mestne ulice v nedeljo zjutraj. Istčasno je desno krilo uspešno napredovalo v zapadnem delu ob jezeru Viktorija in z leve strani zajelo Rangun.

Japonci gospodarji položaja na Javi

Japonska okupacija napreduje v vseh smereh otoka in se nizozemske čete umikajo v gorate predele

Bern, 9. marca. V poročilu iz Londona podaja neka anglosaška agencija naslednji pregled posameznih dramatičnih faz borbe za Javo, ki se je zaključila, kakor znano, s popolnim porazom nizozemskih, ameriških in angleških sil. Omenjena agencija opisuje razvoj položaja takole:

Glavne operacije so se pričele preteklo soboto skoro v trenutku, ko so kratka sporočila iz Batavije navajala, da je v teku velika pomorska bitka med oboroženimi silami zaveznikov in japonskimi oboroženimi silami. V soboto zvečer objavljeno poročilo je trdilo, da so zavezniški dosegli prvi uspeh in da se japonski konvoji umikajo proti severu v smeri Bornea, odkoder so prišli, kmalu nato pa je bilo jasno, da je šlo pri Japoncih samo za slepilni manever. Borba se je namreč razvijala v dveh različnih fazah, prva severovzhodno od Surabaya, druga pa severozapadno od Batavije. Istega dne so zavezniški ugotovili poplitev številnih ladij, med njimi tudi dveh nizozemskih križark, na katere so zavezniški polagali največ nade za preprečenje sovražnih izkrcanj.

Nemir, s katerim so v zaveznikem taboru pričakovali bitko, je naraščal tem bolj, čim bolj so se zavezniški zavedali, da se sovražnik ne bo pomisljal obnoviti svojih izkrcevalnih poskusov na drugih točkah obale, kar se je zdelo tem bolj verjetno, ker so pomorske sile zaveznikov utrpeli tolikšne izgube da bi se sovražniku ne moglo več učinkovito upreti.

V noči na ponedeljek so japonski pomorski oddelki, ki so bili sestavljeni iz kakih 2 vojnih ladij velike tonaže, več pomožnih ladij in kakšnih 50 prevoznih ladij, zkrcale prve kontingente na treh točkah obale severozapadno od Bantangske zaliva, kakih 70 km zapadno od Batavije v pokrajini Indramaju in kakih 170 km vzhodno od prestolnice in v neposredni bližini Reabanga, na polovici poti med Sembaramom in pomorskim oporiščem v Surabaji.

Japonske čete, ki so se izkrcale pri Indramaju, so kmalu lahko razširile svoje izkrcavalno področje. Že nekaj ur nato so prvi oddelki japonskih kolezarjev prispeli v Subang, ki je kakih 40 km od Bandunga, kjer je bil sedež zavezniškega vrhovnega poveljstva.

Po prvih informacijah, ki so bile sporočene po radiu, je bilo jasno, da so borbe zavzele od vsega začetka strahovit obseg in da so nizozemske čete pred svojim umikom zažgale ali uničile vse zaloge vojnih potrebščin, skladišča in razne naprave. Japonske sile so šele tedaj približno 4 divizije, sestavljene po večini iz napadalnih specializiranih oddelkov. Ščitile so jih eskadre bombnikov in lovcev, ki so v zaporednih valovih prihajali iz Bornea in Sumatre. Japonci so posamezne točke za izkrcavanje izbrali tako, da so bile na njihovi strani vse taktične prednosti operacij. Šlo je za področje, prepreženo z rekami in cestami, ki so bile naravno kamuflirane v džungli in so tako dovoljevale četam, da so se lahko naglo poslužile svoje običajne taktike in izvršile bliskovite prodore v Bantang, zapadno od Batavije. Ravna pokrajina je omogočala Japoncem, da so lahko uporabili oklopne enice. Nobenih dvomov ni moglo biti glede namer japonskega vrhovnega poveljstva, Japonci so očitno hoteli že v prvem zaletu presekaoti otok na več točkah, da bi tako postopno izolirali posamezna središča odpora. Naglo prodiranje proti Subangu s številnimi kontingenti, ki so se izkrcali v Indramaju, je pokazalo,

da bodo skušali Japonci osredotočiti vse svoje napredalne sile proti zaveznikskemu odpornemu središču v Bantangu, ki je obenem predstavljalo najpomembnejše prometno križišče na železniški progi, ki je vodil vzdolž celega otoka.

V pokrajini Sembang so Japonci izvršili izkrcanja zapadno od mesta Sembang pri kraju Tajau in vzhodno od kraja Kragan. Pri Tajau je veliko petrolejsko področje Tjepru, k er so Nizozemci uničili pred svojim odhodom vse naprave in zažgali petrolejske vrele, lokalne oblasti pa so med tem podvzele najstrožje ukrepe in prebivalstvo je bilo pozvano, naj ostane na svojem mestu. Tudi državni funkcionarji se niso smeli odstraniti.

V Bataviji in Surabaji so bile borbe zaprte že v ponedeljek, in je bila prepovedana prodaja vseh obligacij in denic. Kakih 36 ur nato se je bitka razširila že na vso severno obalo, med tem ko se je že začelo japonsko prodiranje proti Bandungu. Japoncem se je tudi posrečilo zasedi večji del ravnine Tavang, vzhodno od Indramaju, torej kakih 150 km od Batavije. Istčasno so japonske sile presekale železniško progo Batavija-Rembang in sicer na najbolj važnem mestu. Od tega trenutka dalje se zavezniški te železniške zveze niso mogli več posluževati in se je začelo postopno izoliranje glavnega mesta.

Po zasedbi Batavije so se japonski napadi osredotočili na pokrajino Bandung, k'er je nizozemsko poveljstvo zbralo večji del svojih čet. Nizozemci so trenutno na važnih postojankah v goratem predelu in se pripravljajo na odpor proti sovražniku, čegar premoč je ogromna. Razen tega je bilo že doslej opaziti, da se Japonci bore z brezprimerno hrabrostjo. Zato se ne smemo čuditi, ako so Japonci pridobili na terenu tudi v zadnjih urah. Njihovo napredovanje je bilo tem lažje, ker so zavezniška letala skoro popolnoma izginila s področja, zaradi česar je letalska premoč sovražnika ogromna. Položaj pomorskega oporišča v Surabaji je vedno bolj kritičen, kajti mestu se že bliža japonska oklopna divizija, ki jo z največjo sigurnostjo podpira letalstvo. Japonska izkrcanja se nadaljujejo in je usoda Jave v glavnem zapečatena.

Značilno je tudi poročilo agencije »United Press« iz Melbourne, ki pravi obdesedeno: Ameriški bombniki, ki so zapustili Javo v začetku preteklega tedna, so se umaknili na nova oporišča, da bi se udeležili operacij, ki so v teku v južnozpadnem delu Pacifika. Izjavljajo, da so bili angleški bombniki k temu prisiljeni, ker jih na Javi niso več podpirali lovci. Tudi piloti priznavajo, da bi ti bombniki tvegali samo uničenje, ako bi še nadalje ostali na svojem mestu. Razširila se je govorica, da je število zaveznikskih letal, ki so bila uničena na tleh, zelo naraslo kar potrjujejo tudi izave ameriških pilotov. V ostalem so bile tudi na Javi podobne okoliščine kakor na Malajskem polotoku in na Singapuru; število ameriških in angleških pilotov je bilo sicer več kot zadostno za vse potrebe, toda imeli so premalo letal na razpolago. Razen tega je bilo omrežje protiletalske obrambe zelo šibko in tudi šibkejša kakor na Malajskem polotoku in pri Singapuru.

Poročila iz Melbourne opozarjajo na vedno bolj naraščajoče vznemirjenje v Avstraliji. Novi uspehi Japoncev so napravili globok vtis v vsej Avstraliji, kjer smatrajo položaj, kakor pravi poslednje poročilo, za zelo kritičen. Doznava se, da je avstralska vlada sklenila nemudoma odpisati v

Washington 2 ministra, ki naj bi se z ameriški oblasti dogovorila o najnujnejših ukrepih za obrambo Avstralije, zlasti pa v pogledu nemudne odposiljitve vojnih potrepčin. Baje je bil v komisijo izbran zunanji minister Evat, ki ga bo spremljal še neki drugi minister. Med tem objavlja jo avstralski listi članke, v katerih zahtevajo, naj bi bil general Mac Arthur imenovan za vrhovnega poveljnika zaveznikskih sil na južnozpadnem delu Pacifika. List »Sune« piše med drugim: Mac Arthur »e danes najbolj popularen vojak in prepričan smo, da bi njegovo imenovanje pozdravili Avstranci z največjim veseljem, potrebno pa je, da se to zgodi čim prej, kajti sicer je nevarnost, da bi se o zgodilo prepozno.« (Piccolo.)

52 ladij potopljenih

Tokio, 9. marca. (Domei) Japonski glavni stan je objavil v ponedeljek opoldne, da so japonske mornariške enice, ki operirajo v vodovju okrog Nizozemske Vzhodne Indije in na Indijskem oceanu, med 1. in 8. marcem potopile odnosno poškodovale 52 sovražnikovih ladij s skupaj 210.000 tonami. Potopljene odnosno poškodovane ladje so bodisi skušale uiti nasprotnim pomorskim silam bodisi pripeljati sovražniku ojačenja.

Japonska premoč na morju

Stockholm, 9. marca. s. Dopisnik londonskega lista »Times« v Nizozemski Vzhodni Indiji, ki se mu je na čudefen način posrečilo rešiti se z Jave in dospeti v Avstralijo, poroča svojem listu, da je plovba v tamkajšnjih vodah prav tako nevarna za zavezniške kakor na Atlantiku, kajti vse glavne luke na Javi so že v japonski posesti. Vkrčavanje preostalih zaveznikskih sil, ki zenuščajo otok, se vrši v zelo težkih okoliščinah v malem pristanišču Cilaoia, kjer je prostora komaj za 2 do 3 ladje majhne tonaže.

Na Filipinih

Tokio, 9. marca. (Domei). Vojni poročevalec lista »Asahi« javlja iz Davaoa na Filipinih, da se vedno ni znana usoda nad 130 japonskih državljnov, ki so jih ameriške oblasti ob pričetu vojne internirale na otoku Mindanao v mestu Zamboangu. Ko so japonske oborožene sile 3. marca za sedle Zamboango so rešile iz ujetništva samo 69 japonskih žena. Verjetno je, da so ameriške oblasti ostale japonske civilne ujetnike odpremile v mesto Cotabato v centralnem delu otoka Mindanao.

Letalski napad na Pearl Harbour

Tokio, 9. marca. (Domei). Japonski glavni stan je v ponedeljek objavil, da so sile japonskega mornariškega letalstva 4. marca ponoči iznenada napadle ameriško pomorsko oporišče Pearl Harbour. Z mnogimi zadetki so bili poškodovani oddelki sovražnikovega pomorskega arzenala, na katerih so pravkar izvrševali popravila. Čeprav je bilo japonsko letalstvo ob napadu izpostavljeno zelo hudemu ognju sovražnega protiletalskega topništva, japonska letala niso utrpela nikakih izgub.

Po Javi — Avstralija

Rim, 9. marca. s. Nekateri ameriški listi objavljajo pregled o preteklih dogodkih in o sedanjem položaju. »New York Herald Tribune« piše, da je iz razvalin neroznatih dogodkov na Pacifiku zrasla trpka ugotovitev stvarnosti, ki jo je bilo mogoče zabeležiti že v zvezi z evropsko vojno, da govore namreč izveličene kocke za onega, ki jih zna bolj zase izkoristiti. Neka nova dejstva je treba med tem ugotoviti v prvem tromesečju vojne. Vse, kar se je zgodilo, je le še bolj otežilo nalogo Zedinjenih držav in njihovih zaveznikov in ni še jasno, kaj bo treba še storiti in razviti za končno zmago. List podaja nato pregled žalostnih dogodkov zadnjih treh mesecev in piše, da se Zedinjene države s preveliko lahako opravičujejo za svoje poraze, navajajoč v opravičilo ogromne razdalje. Te ogromne razdalje pa so predstavljale tudi za Japonsko oviro, ki jo je pa znala premagati. Skrivnost japonskih uspehov je pri tem v združitvi pomorskih, kopnih in zračnih operacij ter junaško tveganje izgub. Med razlogi porazov Zedinjenih držav je med drugim nepriznavanje vrednosti letalskih oboroženih sil in obrambno zadržanje v pričakovanju, da sovražnik zada prvi udarec. Tako smo razpršili svoje obrambne sile na več točkah, razen tega pa smo jih poslali na posamezna mesta še premalo, da bi mogli biti učinkoviti. Ako je sedaj Javo izgubljena, moramo pač osredotočiti vse svoje sile na obrambo Avstralije, kajti ne moremo si več dovoljevati luksuza, da kršimo svoje sile na vseh mogočih točkah, ne da bi katera koli izmed njih bila dovolj zavarovana.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 9. marca. d. Davi so s pristojne vojaške strani v Berlinu objavili, da so britanski bombniki v noči na ponedeljek napadli več krajev v zapadni Nemčiji. Kakor doznava nemška polslužbena poročevalska agencija, je bilo pri teh napadih precej prizadeto civilno prebivalstvo dotičnih področij. Škoda na vojaških objektih ni nikjer bila povzročena.

Prepozni ameriški nasveti Angležem

Američani priporočajo Angležem več ofenzivnosti, ki pa je že doživela polom, zlasti v Sredozemlju

Rim, 9. marca. s. Te dni je dosegla v Ameriki izredno velik uspeh knjiga nekakega polkovnika Stermana, ki se zavzema za to, da bi tudi Zedinjene države čim prej prešle v napad. Knjiga je del preracunane propagande in se zdi, da je inspirirana od samega Roosevelta, ki skuša s tem pobijati one struje v javnosti, ki spraj ob sebi poteka vojne nasvetujejo, naj bi Zedinjene države vse svoje napore osredotočile samo na obrambo lastnega ozemlja.

Famozni Willkie, ki je eden izmed glavnih pobornikov tako zvanih aktivistov, je v nekem govoru ameriškega ljudstva dejal dobesedno: Spadam med one Američane, ki ne morejo več poslušati blebetanja o obrambi. Začeti moramo čimprej napore za ofenzivo. Prevzeti moramo misel napadov, ne pa umikov. Hočemo, da se naše brodirje spusti v iskanje sovražnika. Vi-deti hočemo svoje vojake prav na vseh bojiščih. Naša letala se morajo pojavljati na vseh straneh neba, kjerkoli se vodijo bitke. Po mnenju nekaterih je namen vse te kampanje, da se s tem posredno kritizira obrambno miselnost Angležev.

V omenjenih knjigi zastopa polkovnik Sterman stališče, da ni mogoče zmagati s golo obrambo. Francija, prav pise, je izgubila vojno, ker francoski in angleški generali niso prešli v napad in so se ves čas držali v defenzivi za Maggotovo črto ali pa so opustili borbo, kakor se je zgodilo v Dunkerqueu. Iz istih razlogov so po Stermanovem mnenju Angleži izgubili Hongkong in Singapur. Glede otokov, pripominja Sterman še posebej, da se ne branijo z blazinami obrambo, temveč z oddaljeno ofenzivo. Sterman zastopa nadalje tudi mnenje, da je treba prenesti borbo v Sredozemlje in da je treba preko Italije zgrabit Nemčijo v živo.

Angleži, proti katerim je knjiga posredno napisana, lahko odgovore, da skuša z njo Sterman odpirati odprta vrata. Dve leti se namreč Anglija že trudi s svojimi napadi proti Italijanom, zlasti tudi v Sredozemlju. Prav ob Italiji se je v glavnem obrabil angleški vojni stroj. In v borbi z Italijo je Anglija potrošila svojo oborožitev in svoje vojake, ki bi jih bila tako rabila v Aziji.

Roosevelt v borbi proti kritikom

Rim, 9. marca. s. Londonski list »Daily Telegraph« objavlja dopis iz Washingtona, v katerem poroča, da je predsednik Roo-

sevelt na tiskovni konferenci 18. februarja zelo ostro obsodil one kritike v Zedinjenih državah in v Angliji, ki so javnost opozorili na nekatere napake v vodstvu vojne. Pri tem se je poslužil za osodbo podobne izjave, kakor jo je preteklo nedeljo uporabil Churchill, namreč, da zasluzi vsakdo, ki povzroča neednost v narodu, da se mu priverže mlinski kamen okoli vratu in požene v morje. Predsednik je nadalje dejal, da bi morali vsi videti sliko, ki jo je objavil list »Washington Evening Star« in ki prikazuje razširjevalca petočnih govorov, ko šepeta na uho nekemu možiku, ki predstavlja javnost: »Angleži se hočejo boriti do zadnjega Američana. Zakaj naj pomagamo Rusom? Kasneje se bodo ti vrgli na nas, in nas pregnali. Izmažati se moramo čim prej iz te daljnovernadne zadeve.« Karikatura nosi naslov: »Odklikovanje za notranjega sovražnika.« Slika kaže tudi ameriškega strica Sama, ki drži v rokah mlinski kamen in pravi: Mistim, da je ta kamen primeren za onile tip.

Roosevelt je izjavil, da je ta karikatura primerna zlasti za prebivalstvo Washingtona, ki da je glavni tvorec izmišljotin in laži. Predsednik je s tem namignil zlasti na nekatere izjave glede brodirja Zedinjenih držav in na govorice o prikrivanju dejanskih izgub.

Zaskrbljenost v Ameriki

Buenos Aires, 9. marca. d. Dopisnik velikega argentinskega lista »Nacion« javlja iz Washingtona, da se v ameriški javnosti opažata naraščajoča zmeda in zaprepačenost zaradi neprestanih vojaških neuspehov in porazov v vzhodni Aziji. Ameriški listi si prizadevajo tolažilo vplivati na javnost na ta način, da kolikor mogoče napihujejo odpor generala Mac Arturja, ki se še brani na polotoku Bataanu na Filipinih; toda navzlic poveljevanju odpora ameriškega generala listi javnosti ne morejo prikriti slike o splošnem vojaškem položaju na ameriških posestvih na Pacifiku, ki je skrajno neugoden. Ameriški vojaški opazovalci, piše nadalje argentinski list, se zaskrbljenost vprašujejo, kakšne utegne biti nadaljnje kombinacije japonskega vrhovnega vojnega poveljstva sedaj, ko je otok Java praktično z ostalimi otoki Nizozemske Vzhodne Indije v japonski posesti. Med uganjam o prihodnjih ciljih japonske ofenzive na Pacifiku se najpogosteje omenjata Avstralija, nato pa Indija.

Velike poplave Dunava v Bolgariji

Najbolj je prizadeto mesto Vidin

Sofija, 9. marca. d. O strašni poplavni katastrofi, ki je zadela bolgarsko mesto Vidin ob Dunavu, so se zvedele že nadaljnje podrobnosti. Velikanska pregrada ledena, ki je zaprla strugo reke Dunava tako, da so se vode razlile pri Vidinu daleč na bolgarsko ozemlje, je dolgo kljubovala vsem poskusom, da bi razbil ogromne ledene sklade.

V petek so bolgarski bombniki metali na ledeno pregrado bombe, vendar je bil dosežen le delen uspeh. Dunav je med tem neprestano naraščal in nižji deli Vidina so bili v soboto popolnoma pod vodo, gočim je v najvišjih mestnih delih stala voda skoraj 2 in pol metra visoko.

Reševalna dela je vodil bolgarski Rdeči križ pod nadzorstvom bolgarskega notranjega ministra samega. Pri reševanju prebivalstva poplavljenega mesta je sodelo-

vala tudi neka nemška ladja na Dunavu. Poplava je hudo prizadela tudi mesto Lom, vendar ne v tolikšni meri kakor Vidin.

Po ponovnem razstreljevanju ledene pregrade v soboto in nedeljo se je končno posrečilo omogočiti zajezeni vodi vsaj delen odtok. Ni še mogoče računati, da je največja nevarnost že pri kraju.

Evakuiranje prebivalstva s poplavljenega področja, zlasti iz mesta Vidina, je naletelo na nove težkoče, ker je mraz ponovno prisilil in je padla temperatura na 6 do 8° pod ničlo. Kretanje reševalnih kolon in ladij po Dunavu je zaradi tega zopet bolj oteženo. Zboljanje položaja v bližnji prihodnosti se pričakuje, ker je pričela voda počasaj upadati v gornji strugi Dunava.

Uvedba enotnega obeda

v gostinskih obratih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na svoje navedbe z dne 7. oktobra 1941-XIX št. 124, z dne 29. oktobra 1941-XIX št. 140 in z dne 15. decembra 1941-XIX št. 177 in smatrajoč za umestno, spremeniti doslej veljavno ureditev porabe živil:

Cl. 1. V gostinskih obratih se uvaža enotni obed za večerjo ob sobotah ter za kosilo in večerjo ob nedeljah.

Cl. 2. Enotni obed je sestavljen takole: a) testenine v juhi ali same, b) obrok sočivja ali zelenjave, c) obrok sadja, pri čemer je izključena postrežba z mesom kakršne koli vrste in priredbe, z ribami, z jajci ali s sirom.

Cl. 3. Razveljavlja se točka e) člena 3. navedbe z dne 7. oktobra 1941-XIX št. 124 o prepovedi oddajati ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih juhe s testeninami ali rižem ali z drugimi raciniranimi živilji za zaužito.

Cl. 4. Cene za obede iz navedbe z dne 29. oktobra 1941-XIX št. 140 se znižujejo sorazmerno z manjšo vrednostjo obroka iz točke b) gornjega člena 2., kolikor se nanašajo na jed s prilogo iz člena 2. navedbe z dne 7. oktobra 1941-XIX št. 124.

Cl. 5. Člen 1. navedbe z dne 15. decembra 1941-XIX št. 177 se spreminja takole:

Meso se sme prodajati ob naslednjih dnevih: ob sobotah in nedeljah: goveje meso (vštevši telečje); ob ponedeljkih, torkih, sredo in četrtkih: gnat, prekajeno svinjsko meso, tlačanke in klobase volče, konjsko meso in perutnina; ob torkih: sveže svinjsko meso, ovčje in kozje meso; ob vseh dneh v tednu: drobovje, kunčje meso, dlakasta in pernat divjačina.

Bl. 6. Prvi odstavek člena 4. navedbe z dne 15. decembra 1941-XIX št. 177 se spreminja takole:

Restavracije, gostilne in krčme in drugi gostinski obrati smejo oddajati jedila pripravljena z mesom, samo ob dneh iz gornjega člena 5, ko je dovoljena prodaja take vrste mesa, izvenmši pri večerjah ob sobotah ter pri kosilu in večerji ob nedeljah, za katere je po predpisih člena 2. te navedbe prepovedana postrežba z mesom kakršne koli vrste in priredbe.

Cl. 7. Vse tej naredbi nasprotujejo ali z njo ne združljive določbe se razveljavljajo.

Cl. 8. Za kršitve določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje hujše kaznivo, prodajalec in kupec, kakor tudi obratovalce gostinskega obrata in gost upravnico po posebnem postopku, določenem v naredbi z dne 26. januarja 1942-XX št. 8, in denarju od 100 lir do 1000 lir, v hujših primerih pa s zaporom do dveh mesecev. Poleg tega

Sprejemi pri Duceju

Rim, 9. marca. s. V palači Venezia se je pod Ducejevim vodstvom včeraj nadaljeval sestanek zveznih tajnikov v navzočnosti vseh članov nacionalnega direktorija. Poročali so zvezni tajniki iz Vicence, Trevisa Roviga in Belluna. Poročilo je trajalo od 17. ure do 19.30 in se danes nadaljuje.

Rim, 9. marca. s. Duce je sprejel nacionalnega svetnika Pierra Gazzottija, ki je kot predsednik mednarodne obrtniške centrale in sredozemskega in kolonialnega instituta obrtniške predložil načrt za delo sveta na konferenci mednarodne centrale obrtniškega, ki je sestavljen iz zastopnikov italijanskih, nemških, španskih, madžarskih, bolgarskih in finskih obrtnikov in ki bo zasedal meseca aprila v Rimu. Med tem bodo določeni cilji in sredstva sodelovanja med obrtništvom navedenih evropskih držav, ki bodo nato predmet podrobnejših razgovorov na splošni obrtniški konferenci enkrat v tem letu.

Eksc. Federico Romero armadni poveljnik

Te dni je bil povisan v čin armadnega poveljnika Eksc. general Federico Romero, poveljnik Soske divizije, ki je lani prva vkorakala v Ljubljano. Po enajstih

mesecih neprekinjenega bivanja v naši sredini odhaja Eksc. Romero po visokem imenovanju na svoje novo službeno mesto.

General Federico Romero se je rodil leta 1884 v Torinu, kjer je tudi doživel srednješolske študije in klasiko na vseučilišču, nakar je stopil v Kr. vojno akademijo v Modeni, ki jo je končal z odličnim uspehom in bil l. 1905 imenovan za podporočnika. Ze kot prav mlad častnik je bil zaradi izrednih sposobnosti imenovan za profesorja vojnega zemljepisa na Visokem vojnem inštitutu v Rimu. Prve svetovne vojne se je udeležil kot kapetan in je v prvih linijah poveljeval četi, kmalu pa je bil vpoklican v generalni štab. Po svetovni vojni je kot polkovnik poveljeval raznim polkom širom po Italiji. Leta 1935 je bil imenovan za pomočnika poveljnika divizije »Assietie« v Vzhodni Afriki. Na tem odgovornem položaju je pokazal svoje polne zmožnosti, ojačene z osebnim hrabrostjo. Leta 1938 je bil imenovan za poveljnika Soske divizije, s katero je 11. aprila 1941 vkorakal v Ljubljano. Za vojaške zasluge je bil Eksc. Romero v teku svojega vojaškega udejstvovanja odlikovan s številnimi domačimi in tujimi odlikovanji.

Za časa skoraj enoletnega bivanja med našim ljudstvom si je Eksc. Romero pridobil simpatije tukajšnjega prebivalstva. Navezal je priščne stike z domačim prebivalstvom in je v svojo prisotnostjo počutil mnoge domače kulturne in športne prireditve. Največjo pažnjo in skrb pa je poklanjal otrokom, ki jih je ponovno posetil in tudi bogato obdoroval v šolskih kuhinjah. Zelo ga bo pogrešalo dojenjsko kmečko ljudstvo, kateremu je šel vedno v vseh pogledih na roko.

Najbolj pa bodo pogrešali svojega prijateljskega poveljnika častnik in vojak, katerim je bil vsa leta skrbni oče in iskren tovariš. Ves svoj prosti čas je posvečal vedno samo skrbi za svoje vojaštvo, kateremu je v mejah možnosti nudil vse udobje. Na njegovo pobudo in pod njegovim vodstvom so bile organizirane vsakodenske razvedrilne gledališke predstave za vojaštvo in sam je ustanovil »soški pokal«, za katerega so se vse leto borile njegove vojaške enidine.

Prijateljskemu poveljniku želi ob njegovem odhodu na novo službeno mesto tudi prebivalstvo mnogo sreče in mu čestita k visokemu odlikovanju.

Šahovski prvak Capablanca umrl

Lizbona, 9. marca. d. Iz New Yorka javljajo, da je tamkaj umrl svetovni znan šahovski mojster in večkratni svetovni prvak Jose Raoul Capablanca y Grampera, rojen l. 1889 v Havani na Kubi. Capablanca je umrl v bolnišnici Sinal v New Yorku. Pokojni Capablanca je zmagal na mednarodnih šahovskih turnirjih v San Sebastiju l. 1911, v Londonu l. 1922, New Yorku l. 1927, Moskvi l. 1936 in v istem letu skupaj z Botvinnikom tudi v Nottinghamu na Angleškem.

Švedski kralj Gustav obolel

Stockholm, 9. marca. s. Švedski kralj Gustav, ki že dalje časa trpi zaradi obolenja obisti, bo po nasvetu kirurgov podvržen operaciji.

Nov škof v Poli

Poja, 9. marca. s. Včeraj je med navdušenimi manifestacijami vernikov prevzel škofovski oblačil v Poli novi škof mons. Raffaele Radossi.

Prosvetno delo v Albaniji

Tirana, 9. marca. s. V navzočnosti kraljevega namestnika, predsednika albanske vlade, ministra albanske fašistične stranke, članov vlade, poveljnika albanskih oboroženih sil in drugih civilnih in vojaških oblasti, je minister Beratti otvoril v magistratni dvorani prestolnice ciklus predavanja o visoki kulturi, ki ga je organiziralo ministrstvo za ljudsko kulturo z namenom da bi pripomoglo k večjemu medsebojnemu poznavanju tradicij in duhovnih vrednot, umetnosti in znanosti obeh narodov, italijanskega in albanskega.

Gospodarstvo

Imenovanje članov odbora za rodbinske doklade

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na svojo navedbo o poslovanju posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad in glede na predloge prizadetih ustanov imenoval naslednji odbor za rodbinske doklade: dr. inž. Viktor Masera, poslanec Visokega komisariata (predsednik); dr. inž. Peter Carra, predstavnik Narodne fašistične stranke; cav. uff. rag. Fr. Grassa, predstavnik glavnega računovodstva Visokega komisariata; inž. Evgen Baraga, predstavnik Inspekcije dela; cav. dr. Silvij Marchesoni, strokovnjak Visokega komisariata pri Pokrajinski zvezi delodajalcev; narodni svetnik Eljia Vagliano, strokovnjak Visokega komisariata pri Pokrajinski delavski zvezi; Karel Potocnik, zastopnik stanovske organizacije delodajalcev; Jurij Stanko, zastopnik stanovske organizacije delavcev; dr. Mirko Kuželj, ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Po čl. 19. navedbe o dopolnilnih določbah k ustanovitvi posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad je naloga tega odbora: 1) da nadzoruje posebno blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad; 2) da pregleda letni poslovni uspeh in predlaga Visokemu komisariatu, za kaj naj se namenijo razpoložljivi presežki; 3) da podaja predloge o splošnih vprašanjih, tičečih se rodbinskih doklad in o njih razširjenju na druge skupine delojemalcev; 4) da oddaja mnenje o nesoglasjih, ki bi nastala pri uporabljanju pogojev o rodbinskih dokladah; 5) da odloča o pritožbah glede prispevkov in doklad.

Povečanje premogovne proizvodnje v Kočevju

Trboveljska premogokopna družba, ki je bila v bivši Jugoslaviji največja premogovna družba s premogovniki v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Rajhenburgu, Laškem, Kočevju in Libovjah, je obdržala v Ljubljanski pokrajini en sam premogovnik, in sicer v Kočevju. Ta premogovnik so odprli leta 1847 in je prišel v last Trboveljske premogokopne družbe leta 1890. Ležišča premoga so v šestih skalah, od katerih ima vsak debelino okrog 30 m. Vrhnji trije skladi se izkoriščajo v dnevnem kopu, ostali trije pa v rovi. Premogovnik ima povprečno dnevno proizvodnjo 364 ton rjavega premoga s 3400 do 4500 kalorij, 4% žvepla in 25% vose.

Lani se je proizvodnja premoga v Kočevskem rudniku dvignila na 117.000 ton nasproti 104.000 tonam v letu 1940. Proizvodnja se je torej povečala za 12,5%. S tehnično izpopolnitvijo pa se povprečna dnevna proizvodnja lahko še dvigne na 50 vagonov dnevno, kar bi predstavljalo povečanje za 40%. Pri tem moramo upoštevati, da ima Ljubljanska pokrajina poleg premogovnika v Kočevju še dva druga pomembnejša premogovnika, namreč v St. Janžu in Črnomlju. Prvi ima letno proizvodnjo nad 80.000 ton, drugi pa 18.000 ton. Če upoštevamo še manjši premogovnik (Otočec, Gorenja vas - Brezovica) tedaj lahko cenimo lansko proizvodnjo v Ljubljanski pokrajini na 225.000 ton.

Lani se je proizvodnja premoga v kočevskem rudniku v posameznih četrtletjih v primerjavi s prejšnjim letom gibal takole: v prvem četrtletju je znašala 28.620 ton (+ 10.300), v drugem četrtletju 24.690 ton (+ 2180), v tretjem četrtletju 33.650 ton (+ 4350) in v četrtem četrtletju 29.630 ton (+ 4200). Proizvodnja se je stalno dvigala do zadnjega četrtletja, ko je v primerjavi s prejšnjim letom nekoliko nazadovala, kar pa je zgolj posledica okolišnosti, da je bilo zaradi zgodnje zime in snega zgodaj oteženo kopanje premoga v dnevnem kopu, med tem ko prejšnje leto zima v tem četrtletju ni ovirala proizvodnje. Proizvodnja v rovih pa se je tudi v zadnjih mesecih leta nadalje dvigala, navzlic temu, da je morala družba v teh mesecih nadomeščati rudarje, ki so opustili delo, ker so se izselili v Nemčijo.

Nemški optanti

V »Službenem listu« z dne 7. t. m. je objavljen 83. seznam nemških optantov, ki obsega nadaljnjih 143 oseb, tako da se je skupno število optantov s tem povišalo na 14.222. V naslednjem navajamo iz tega novega seznama optante z bivališčem v Ljubljanski pokrajini (v oklepajih starost in rojstni kraj):

Ljubljana: Rožna dolina V-28: Preschern Marija (83, Borovlje). — Vidovčanska 9: Fritsch Ivanka (41, Jesenice). — Gradišče 8: Fuchinger Justina (66, Sv. Martin). — Ciglerjeva 35: Samar Teodor (28, Ljubljana), Greti (1); Majetiš Hilda (31, Oedenburg). — Pokopališča 46: Samar Franc (37, Trbovlje), Marija roj. Majetiš (30, Oedenburg), Friderik (2), Robert (4). — Emonska 4: Strugelj Anton (43, Zelezna Kapla), Katarina roj. Vidmar (39, Crni vrh), Angela (16), Sonja (13). — Breg 20: Jakopin Franc (36, Planina), Marija roj. Ladicha (31, Mengede), Margarita (8).

Ljubljana: Chlodi Veronika (9, Ljubljana); Roth Friderik (26, Ljubljana); Jerin Castislav (25, Schwerin); Skerjanz por. Jurmann Alojzija (42, Ljubljana).

Ribnica: Leiner Alojzij (40, Prevalje), Ernestina roj. Messner (34, Kottelach). — Novo mesto: Dolmotic Karel (24, Vel. Mraševo). — Podstenica: Kovatschitsch Jurij (81, Trata), Marija roj. Grill (74, Podstenica). — Iniauf: Supantschitsch Janez (18, Ograja). — Dobova: Fritzel Marija (27, Mozell).

Upniki navedenih oseb morajo do 21. t. m. prijaviti svoje terjatve Pobotnemu uradu za dolgove in terjatve Ljubljana, Stari trg.

Gospodarske vesti

— K naržu za plovno zvezo med Padom in Dunavom. Ponovno smo že poročali o velikopoteznih načrtih za gradnjo plovne zveze med Padom in Dunavom. Po zadnjih informacijah, naj bi se ta zveza zgradila preko reke Kolpe, od katere bi morali zgraditi prekop s splovnici do Bakra. Sedaj pa poročajo iz Rima, da nadalje proučujejo drugo varianto, po kateri naj bi bil prekop speljan preko Karša do Save. Po tem načrtu bi šla plovna zveza po dolini reke Vipaco in skozi plovni predor v dolžini 30 km, nakar bi bil speljan prekop do Vrhnike. Po tem na-

črtu bi morali za plovbo urediti tok Ljubljanice in Save.

— Dividende v Italiji. Delniške družbe v Italiji predlagajo svoje bilance za preteklo leto običajno v mesecu marcu, kar je druga leta povzročilo precejšnjo živahnost na borzi. Letos pa spričo vladnih ukrepov proti spekulaciji in pretvoritve delnic v imenske delnice zanimanje ni tako živahnost, ker je spekulacija otežena. Pri tem je treba tudi upoštevati predpise, ki omejujejo izplačila dividend. Ze ob koncu leta 1940 in v začetku lanskega leta so bili izdani predpisi, po katerih je dividenda v načelu omejena na 7% odtodno na povprečje zadnjih treh let, ki pa se zmanjša za 1/5 če presega 7%. Obtem je bila že lani v zvezi z omejitvijo dividend dana družbam, ki so v letih krize (1928—1939) znižale glavnic, možnost, da višino glavnice zopet korigirajo navzgor, kar so prizadete družbe že lani povečini storile. Zato se večina družb letos drži lanskih dividend. Tako bo Banca d'Italia plačala za lanske leto nespremenjeno dividendo 6%. Banca Commerciale Italiana, ki je največji italijanski zavod z glavnico 700 milijonov lir, je zabeležila malenkostno povečanje čistega dohodka na 36,9 milijona lir (prejšnje leto 36,4) in bo plačala enako 4% dividendo kakor prejšnje leto. Zavod Banco Ambrosiano v Milanu bo pri čistem dohodu 10,3 milijona lir plačal dividendo 7,5%, zavod Banca Milanese di Credito pa plača 7%.

— Zbor upnikov Obrtne banke v Ljubljani. Po čl. 1. pravilnika o postopku za volitev likvidatorjev po upnikih denarnih zavodov, ki se služijo z izvenkonkurznimi likvidacijami, so pozvani upniki Obrtne banke v Ljubljani na zbor, da izvolijo iz svoje srede štiri likvidatorje. Zbor upnikov bo 16. t. m. ob 9. uri v prostorih Obrtne banke v Ljubljani, Gradišče 2. Če na prvem zboru ne bi bilo prisotnih potrebno število upnikov bo 20. t. m. ob 9. uri nov zbor upnikov, ki bo sklepal polnovoljavno, ne glede na število prisotnih upnikov in na višino njihovih terjatev. Istodano se sklican za 16. t. m. ob 10. uri v prostorih Obrtne banke v Ljubljani zbor upnikov Obrtne banke, ki bo izvolil iz svoje srede člane upniškega odbora in njihove namestnike. Če na tem zboru ne bi bilo prisotno potrebno število upnikov, bo 20. t. m. ob 10. uri na istem mestu nov zbor upnikov, ki bo sklepal polnovoljavno, ne glede na število prisotnih in zastopanih upnikov in na višino njihovih terjatev. Ta poziv je objavljen v »Službenem listu« z dne 7. marca 1942. V isti številki je objavljen poziv upnikom, da po čl. 40. uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov z dne 23. novembra 1934, prijavijo v treh mesecih od dneva te objave svoje terjatve proti Obrtni banki, ker je na podlagi čl. 40. uredbe o zaščiti denarnih zavodov in po odobritvi Visokega Komisarija prešla v likvidacijo.

— Olajšan prevoz nemškega tranzitnega blaga preko Ljubljane. Iz Celovca poročajo, da je na podlagi začasnega italijansko-nemškega sporazuma bistveno olajšan prevoz nemških tovornih vlakov preko Ljubljane. Po tem sporazumu, ki je stopil že v veljavo, je mogoče prevoz nemškega blaga v celih vlakih ne glede na izvirno in namembno deželo po progi Zalog—Ljubljana—St. Vid—Vizmarje. Za neposredni prevoz živali in živilskih proizvodov so določeni le veterinarski policijski predpisi. — Prav tako se izvajajo že določbe sporazuma o blagovnem prometu med Italijo in Grčijo preko Hrvaške, Srbije in Bolgarije. Ta promet gre preko italijansko-hrvaških železniških omejnih postaj Metlika—Bubnjarci in Plase—Crikvenica, nadalje preko hrvaško-srbskih omejnih postaj Zemun—Beograd, preko srbsko-bolgarske omejnne postaje Gredlica in preko bolgarsko-grške omejnne postaje Djevdjelija—Idomeni.

— Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Zagrebu, se je kakor poročajo iz Zagreba, odpovedala zaščiti in bo po novih hrvaških predpisih pričela izplačevati stare vloge.

— Nova tekstilna surovina na Hrvaškem. V hrvaškem ministrstvu za kmetijsko gospodarstvo in v tekstilni zajednici so v zadnjem času podrobno razpravljali o vprašanju industrijskega izkoriščanja »brnistre« (genista—bodičevje, lakotnik), ki je zelo razširjena v primorskih krajih in je pripravna za pridobivanje tekstilnih vlaken. Rastlino so že od nekdaj predelovali v primorskih krajih in so iz nje pridobivali prejo za izdelovanje platna, za vrvarstvo in za izdelovanje čipk, dokler to panogo hišne proizvodnje ni izpodrinil bombaž. Danes uporabljajo brnistro samo še za kurjavo. Ministrstvo za kmetijsko gospodarstvo, je v sodelovanju s tekstilno zajednico ugotovilo, da se da ta rastlina s pravo uporabo za pridobivanje tekstilnih vlaken, pri čemer se tekstilna industrija lahko opira na izkušnje, ki so jih pridobili v pogledu predelovanja brnistre v Italiji, kjer se že v večjem obsegu izkorišča v ministrstvu za kmetijsko gospodarstvo so tudi že razpravljali o tem, da se zgradi posebna tovarnica za prilobivanje vlaken iz brnistre in za predelavo teh vlaken. Poslovna centrala za tekstilno blago bo prevzela akcijo za zbiranje te rastline v daljnemostnih krajih. Določeno je tudi, da se za poskušnjo predela najprej določena količina teh vlaken in da se nato ugotovi, v kakšnem obsegu naj se v bodoče izkorišča.

— Na Birmo odpade 22% svetovne proizvodnje volframa. Japonske čete so pri svojem prodorjanju v Birmo dosegle poročje, ki leži severno vzhodno od Ranguna, kjer so veliki rudniki volframa in kositra. Volfram spada kakor znano med dragocene kovine, ki se potrebujejo pri izdelovanju najtnejših vrst jekla. Po zadnjih statističnih podatkih je znašala proizvodnja volframovega koncentrata v Birni okrog 5000 ton na leto, kar predstavlja okrog 22% svetovne proizvodnje. Znatna je tudi proizvodnja kositrne rude, ki so jo doslej topili v topilnicah na Malajskem polotoku. V Birni pa se pridobiva tudi svinčeno-cinkova ruda, ki vsebuje okrog 500 gramov srebra na tono, 24% svinca in 15% cinka. Po zadnjih podatkih, je znašala proizvodnja svinca v Birni 75.000 ton. Poleg tega je znašala proizvodnja cinkovega koncentrata 78.000 ton. Področje svinčeno-cinkovih rudnikov leži na meji proti Siamu in Indokini.

— Pomanjkanje gumij v Zedinjenih državah. Ker sedaj ni mogoče dovolj surovega kavčuka iz Malaje in Nizozemske Indije morajo Zedinjene države uvesti skrajno štednjo z gumijem. Vodja ameriškega urada za civilno oskrbo Henderson je izjavil, da za civilne potrebe zlasti avtomobilistov ne more staviti na razpolago niti enega kilograma surovega kavčuka. Avtomobilisti bodo morali pač voziti na starih gumah dokler se ne bodo iztrošile. — Angleška vlada je odredila širokopotezno akcijo za zbiranje starega gumij, češ da lahko vojna izgubi tudi zaradi pomanjkanja gumij, kakor zaradi pomanjkanja mineralnega olja in jekla.

L'A. R. II Duca d'Aosta in Africa Orientale — Kr. Vls. vojvoda Aosta v Vzhodni Africi

Življenjska sila

Ko je ob prelomu stoletja stroj nastopil svojo zmagovalno pot in je tehnika obljubljala čudež za čudežem, je biologija za trenutek pozabila na svojo temeljno nalogo: ugotoviti zadnje izvore življenjske sile. Še več: živa bitja sama se začela smatrati za stroje. Pojavili so se spisi, ki so predstavljali človeka kot zamotan sestavek, toda v svojih poedinih sestavinah in organskih delovanjih vendarle preprosto veleindustrijsko napravo. Senzacionalne risbe so prikazovale, kako deluje črpalka srca, kako preprečujejo umno nameščene zaklopke v sistemu krvnega obtoka nepravilno pretakanje krvi, kako deluje v možganih do najmanjših podrobnosti premišljena brzojavna centrala, ki sprejema vesti, vtise iz zunanjega sveta, jih predeluje in pošilja potem prikladne zapovedi skozi zapleteno omrežje živčnih vodov določenemu organu. Oko so predstavljali kot fotograf, sko kamero, uho kot sistem zvonečih strun, prebavni aparat je bil prava kemična tovarna, ki je iz sirovine živil predelovala tisočere za »ast in delovanje stanice potrebne snovi. Skratka, človek je bil od glave do koncev prstov na nogah tehnično čudo, najpopolnejši stroj vseh strojev.

Ali je bilo mogoče, da se je človeštvo dotle mtilo, ko je smatralo življenje za neko posebno, samostojno silo, ki se je dala sedaj tako lepo razložiti s fiziko in kemijo? Poglejmo si to natančneje.

Kaj je gibanje?

Pod drobnogledom opazujemo neznatne amebe, tista premala, do skra nosi preprosto sestavljena enostanična bitja, ki sestojijo iz ene same kепice živi (protoplazme) in še manjšega staničnega jedra v tej živi. Ta bitja drsijo oziroma bolj rečeno pretakajo se naprej in nazaj kakor kapljica medu s tem, da spuščajo iz svoje sluzaste mase neprestano spreminjajoče se, nastajajoče in izginjajoče gibalne izrastke, pseudopodije, kakor jih imenuje znanost. Ena teh ameb je na svoji poti zadela ob nitasto algo. Z veliko spretnostjo jo zagrabila s svojimi pseudopodiji, jo zavije v obliko zavojice v svojo živ in jo prične prebavljati. Okrog alge se stori nekakšen mehurček in ne traja dolgo, da ameba neprebavljene ostanke izloči. Ali zmorejo tudi nežive stvari kaj podobnega?

Zmorejto! Kapljiva kloroforma ali malenkost milne pene ustvarjata isto tako pseudopodije in če postavimo na njih pot nitko šelaka, jo kapljica zavije vase kakor ameba. Razlika je samo ta — da te nitke ne more prebaviti.

Žive, organizirane oblike lahko v zelo

obsejni meri ponazorimo in ponovimo z modeli. Če zlijemo malo bakrovega sulfata v raztopino rumenega krovluca, nastanejo stanice, ki se delijo kakor rastlinske stanice. V mešanici svetlo modre, neprijetno več življenjskih izrazov, nego si običajno mislimo. Tudi same žive, ki so vendar prevodniki utripajočega življenja, lahko posnemamo z modeli. Kakor vemo je bistvo prevajanja dražljajev skozi živece v električnih pojavih. V trenutku, ko živec deluje, nastane v njem električni tok, ki je sicer silno slaboten, a se vendar da izmeriti. Če hočemo razdražiti prepran živčni vod, nam ni treba drugega, nego da ga na določen točki zbudemo. V istem trenutku pokaže ta točka negativni električni naboj, ki se pa spremeni takoj v električni tok, kajti nabita točka razdraži sosedno točko, da postane isto tako negativno električna, ta razdraži spet sosedno itd. Pri tej priliki se lahko prepričamo, da prevajanje dražljajev v živih nikakor ni posebn, no hiter pojav. Smešno je govoriti o električno brzih mislih, kajti dražljajni tok ni hitrejši od polno natojenega bombnika. V mnogih živalih je ta tok celo še dosti počasnejši. V sladkovodnih školjkah mine n. pr. cela minuta, preden se neki dražljaj pomakne za centimeter naprej.

Živčne prevodnike torej lahko posnemamo z modeli, ni treba drugega, nego da položimo kos železne žice v solitno kislino. Železo se v nasprotju z večino drugih kovin v kislini ne raztopi do globine, temveč se na njegovi površini stori oksidacijska zaščitna plast, ki bi jo lahko primerjali z zaščitno plastjo okrog pravih živčnih vodov. Če oprasemo malo to plast, se železo pod njo razgraja, z posledica je ta, da se stori električni tok, ki se pomika v valovih naprej kakor v kakšnem žvcu in z isto brzino!

Odkritja in izkustva te vrste so morala seveda v še večji meri podpreti naziranje, da bi se življenjski pojavi v resnici lahko razložili s fiziko in kemijo. Na videz se je dalo z lahkoto razložiti tudi to, kako se neki dražljaj neka podoba zunanjega sveta v možganih spremeni v zavesten občutek.

Vzemimo, da opazujemo četverkotnik. Njegova podoba se projicira obrnjena na očesno mrežnico, tam se spreminja v živčne dražljaje in se prenaša točko za točko, kakor pri brzojavnem prenašanju slik, preko živčnih vodov v možgane. Določen predel možganov sprejema točko za točko in tako se četverkotnik upodobi tudi v naši zavesti. A če bi bila stvar v resnici takš-

na, kakor s brzojavnim prenosom slik, bi moral človek, ki se mu je okvaril del možganske skorje za sprejemanje vidnih vtisov, videti s preostalim, zdravim organom samo del podobe, posamezne njene točke, površine in črte. V resnici pa ni tako. Pokazali so, da ne vidi takšen bolnik najprej ničesar razen slabotnega sija, namesto n. pr. celo svetilko. Če so mu pokazali dve svetilki v kakršnem koli položaju, isto tako ni opazil jasno niti ene same točke v vidnem polju, tudi dve svetilki sta se mu zdeli en sam slaboten sij sredi vidnega polja. Poskusi pa so pokazali, da nekaj nepričakovane: ljudje, ki jim je bila vidu določena možganska skorja popolnoma razdejana, so mogli spet jasno spregledati, kajti druge živčne stanice so prevzele nalogo prejšnjih uničenih stanic! Bolnik je videl sprva samo svetlobo in temo, potem je začel razločevati površine, končne oblike in barve! To bi ne bilo mogoče, če bi bilo vse dogajanje pri gledanju v resnici istovetno z mehaničnim prenašanjem slik z brzojavnimi napravami.

Nekoč so menili, da tudi spomin ni nič drugega nego vsota vtisov, ki jih je zbrala izkušnja v možganski substanci. To domnevo so potrjevali primeri bolnikov, ki so z okvarami v določenih delih možganov v resnici izgubili dele svojega spomina. Toda potem so se morali prepričati, da se more izgubljeni spomin navzile takšnim okvaram spet vrniti in tedaj je mehanistična teorija doživela hud udarec. Če se neki pravi stroj razbije, je vendar izključeno, da bi sam od sebe obnovil svoj tek!

Znani naravoslovec in filozof Hans Driesch si je izmislil drzen poskus, da je mehanistično teorijo življenja dokončno spravil v odlagalnišče človeških zmot. Razdelil je jajčece morskega ježka v dva dela. Po mehanistični teoriji bi se morali iz teh dveh polovic jajčeca razviti dve polovični ličinki. Toda namesto tega sta se razvili dve popolni živali, to, kar je bilo samo po sebi poklicano, da ustvari polovično žival, je iz svoje razpoložljive stanične snovi izoblikovalo celo bitje! Znanost se je po tem eksperimentu spomnila izreka starega Aristotela, ki je dejal, da obstaja celota prej nego njeni deli in da je v živih bitjih neka posebna usmerjalna sila, ki jih razvija v celoto.

Če tedaj zadnjega bistva življenja ne moremo razložiti na mehanistični način, moramo logično domnevati neko posebno silo, ki utelešuje življenje sama na sebi. V to smer gre novejša znanstvena razlaga življenja tudi v resnici. A pri tem se je vendarle na nek drug način približala mehanističnemu naziranjju. Moderna znanost zavrže namreč tudi isto naziranje, ki razlikuje med živim in neživim. Meje med anorgansko in organsko kemijo so padle

še tedaj, ko je Wöhler umetno sestavil aceton. Odtlej se je materija izkazala kot nekaj, kar nikoli ne počiva, kar pleše neprestano svoj elektronski pes. To gibanje najmanjših materialnih delcev pa je nemara prvobitni začetek vsakega bitja. Novi pogled na svet bi na ta način življenje smatral za neko splošno lastnost. Vprašanje ni več to, kako je oživela materija, kajti bila je vedno živa. Vprašanje je samo, kaj jo živo dela.

Sodbe in odredbe

V neki sodni razpravi proti trem mužakom, ki so ponaredili 3607 menic, je moral predsednik sodnega dvora, kakor navaja znana revija »Sapere«, zastaviti porotnikom nič manj nego 21.642 vprašanj. Vsak porotnik je moral zapisati: 7214 »ne« in 14.428 »da«. Vprašanja so zavzela nekoliko debelih zvezkov.

Porotniki v Everettu v Zedinjenih državah se počutijo zelo neugodno pred metodami znanstvene kriminalistike. Pred kratkim bi morali odločiti v razpravi proti neki indijanski ženi, ki so jo obtožili, da je zakrivila avtomobilsko nesrečo, pri kateri je izgubila življenje sedem oseb. Obtožba se je opirala na preiskavo obtoženke krvi. Porotniki so jo oprostili. »Zadeve s preiskavo krvi namreč niso razumljive,« je povedal predsednik porotnikov. »Nekatere znanstvene stvari ne morejo v naše glave!«

Eksekutor, davčni izterjevalec, je vse prej nego iznajdba novejših časov. Poznalj so ga že pred 3000 leti, kakor so pokazale najdbe v vzhodnem Turkestanu. V tej deželi, ki je bila nekoč med najbolj cvetočimi, a je danes skoraj sama puščava, so našli napis na kameniti plošči, ki veli: »Ob vsaki novi luni pride k tebi can (izterjevalec), ki mu boš izročil iz svojega deset galov (okrog 12 lir). Če canu ne boš dal, kar ti zapovedujemo, si bo vzela on to, kar bo v tvoji hiši in na tvojem dvorišču našel premoženje. Ti sam pa poromaš v zapor in ostanesh, dokler ne bo tvoja hiša izplačala canu osemkratne vsote.«

Galdi pripoveduje v »Almanacco dell'avvocato«, da so bili časi, ko so ljudje mislili, da je mogoče tudi hudiča pozvati pred sodišče. Na nekem zasedanju Piemontskih držav l. 1539. v Turinu, so pozvali francoskega kralja, naj poskrbi, da bodo razumne osebe, učene, previdne in s čisto vestjo, podeljevale možato, dobro in resnično pravico, kajti pravica se ne sme odrekati niti hudiču.

In bilj so primeri, da so hudiča zares

klicali pred sodni dvor. Tako so pozvali hudiča Astarota, naj se pojavi 17. januarja 1601. v času razprav v kapeli San Gra-to župnije Issine v dolini Aoste, da se bo zagovarjal za škodo, ki jo dela po poljih. In stara kronika pripoveduje, da se je zlobec v družbi nekoga tovarisa po imenu Aheront tudi res predstavil zaklinjevalcu, čeprav šele 23. januarja, torej z nekoliko dnevi zamude, in je svečano objubil, da bo prenehal delati škodo ter izginil.

A NEKDOTA

Francoski slikar Meissonier je bil velik ljubitelj cvetic. Okoli njegove vile je bil krasen vrt, ki mu ga je vzdrževal prvovrsten strokovnjak. Med skurjem in vrtnarjem so se razvijali čisto učen botanični razgovori, pri katerih je slikarja jezilo samo to, da je vrtnar o tej stvari veliko več vedel.

Nekoga dne ga je hotel potegniti. Pri-

nesel je škrtel cel posušenih slanikovih iker in ga je vprašal: »Ali poznate to semenje? Bajje daje čudovito cvetlico!«

Vrtnar je pogledal v škrtelci in je takoj pritrdil, da semena pozna.

»Kako dolgo bo trajalo, da vzklije?« je vprašal Meissonier.

»Največ tri tedne,« je odgovoril vrtnar.

Ko je minil ta čas, je slikar s porogljivim nasmehom vprašal vrtnarja, kako daleč je že poskus s tistim semenjem. Vrtnar je odgovoril, da je izvrstno vzklilo in ga je povedel do neke grede, ki je bila pokrita s steklom ter vejami. Dvignil je to streho, in glej: iz zemlje sta moleli dve vrsti slanikovih glav...!

VSAM DAN ENA

»Aha — vi ste tisti slikar!«

Obnovite naročnino!

Vojno področje na Pacifiku

Kulturni pregled

Nekaj strokovnih opazk k našim besednjakom

Kdor je imel kdaj opraviti s sestavljanjem kakšnega besednjaka, se bo strinjal z menoj, da je to vražje težko in odgovorno delo. Saj je besednjak zatočišče, kamor se zateče človek prav tedaj, ko je v svojem znanju negotov, ko mu neke nečesa manjka. Vsak besednjak pa je nepopoln — jezik sam je v večnem razvoju njegov razvoj ni in ne more biti nikdar dokončan, pa tudi stroke se stalno razvijajo, njihove oznake niso in ne morejo biti dokončne, pa četudi se zdi, da so za določen čas. Tako se dogaja da najdemo včasih v besednjakih vse mogoče stvari, le tistega ne, kar iščemo kar trenutno potrebujemo.

Naravno je, da se sestavljalci besednjakov trudijo, da jih izpopolnijo. Pri besednjakih, ki jih potrebuje porajajo v več izdajah, je to izpopolnjevanje razmeroma lahko in učinkovito, vendar se tudi tu pri-pete včasih neravnost neverjetne reči. Kdo ne bo neverjetno zmejan z glavo da na primer Klinisches Wörterbuch ni v svoji 38. izdaji še ne pozna tako vsakdanje zdravstvene oznake kakor je »infarctus«. »Infarctus«? Če ta pojem še ni bil sprejet v knjižo v tistih izdajah kar tuda potlej če v besednjakih nove izdaje ni vsota tiste-ga kar človek išče in potrebuje!

Druge nenadikla pri sestavljanju besed-njaka je nerazločno način nekdanja Dana-nji stavec vlija cele vrstice. Če je treba ponoviti eno črko mora znova viti celo vrstico pri čemer se mu kaj čisto primeri, da popravi eno napako zagreši pa novo, eno ali celo več. To je tiskarski začarani

ris, iz katerega se sestavlja besednjaka zaman trudi! Posledica tega je, da najdemo včasih v besednjakih cele strani popravkov kot dodatke.

Vse to ne prilepi, ki so nekak vis maor, ki se jim je težko izogniti. So pa tudi druge, ki jih kolikor toliko zakrivajo sestavljalci sami. To so predvsem strokov-ne napake. To trditve se kaj lahko izroči, toda sila težko se je temu izogniti. Kje pa imamo univerzalne strokovnjake, ki bi nam sestavljali besednjake? Zaradi tega ta trdi-tve niti ni niti ne sme biti očitek, marveč zgolj ugotovitev in opozorilo!

Poklic in življenjske prilike so nanesle, da sem se precej bavil s slovenskim zdravstvenim in lovskim besedjem in izrazjem, t. j. z zdravstveno in lovsko terminolo-gijo. Zato brskam z naslado po besednjakih za zdravstvenimi in lovskimi besedami. Nekaj te bere na: tu objavim.

V nekem italijansko-slovenskem besed-njaku najdem: »tábidu = jetičem«. Jasno je, da je tábidu izpeljanka iz tabes ki zna-či obolenje hrbtne možga. Tabere pomeni v latinščini sušiti se, schwinden. V časih, ko zdravniki še niso ločili tabesa od tuber-kuloze, so Nemci rekli tabesu Rückenmark-schwindsucht podobno, kakor so rekli rúchéní tuberkuloza Lungenschwindsucht. Odkar pa je zdravniška veja dosegla da je tabes posledica sifilisa, je ta oznaka ne-primerina ker tabes nima prav nikake zve-ze s tuberkulozo kateri Slovenci pravimo jetika. Italijanski tábidu torej ni naš »jetič-em«, ker slovenski jetičem pomeni tuber-

kulozo, mednarodni tabičen pa se nanaša na sifilis. Za tábidu bi torej rekli po slo-venško: ali »tabičen« ali pa na splošno »bo-lan na hrbnem mozgu«, ali končno, če oznaka sušica ne istovetimo z »jetiko«, sušica hrbtne možga. Če pa sušico isto-vetimo z »jetiko«, pa tudi tega ne!

Temu podobna pogreška je tále: »Gonor-rea = semenotok, kapavica« »Kapavica« ima v slovensčini že desetletja popolnoma do-ločen obseg in pomeni spolno bolezen, povzročeno po gonokokusih, po nemško Tripper. »Semenotok« pa je živčno obole-nje, spermatorreja.

Nič manjša ni naslednja: »parto = roj-stvo, poroda«. Rodi se otrok, poraja pa žens-ka — torej rojstvo otroka in ženski porod. Tudi italijanska loč: to prav dobro: eno je náscita ali nascimento, drugo pa parto.

V primeri z naštetimi so tile bolj ali manj nedolžni spodajsljaj: »eventricus = žolodec, trebuh«; »flemmon = tvor, fleg-mona«; »membro = ud; člena; vvertebra = vretenca, hrbtenica«; »bricio = roka; laketa«. Tu je pač poistoveten manjši del z večjim, kakor tudi v slovensčini to delo in pravimo na primer roka za manus, pa tudi za cel gornji ud, saj slšimo na primer: izpahnil si je roko v rami ali zlomil si je roko nad komolcem. Po našem dober besednjak tega ne bi smel delati, na noben način pa ne takole: »omero = nadlahtnica; rame, pleča«. Omero je mednarodni »hu-merus« in pomeni kost nadlahtnico med-tem ko »rame« nekaj čisto drugega. »pleča« pa nekaj tretjega! Istovetenle treh tako različnih stvari je strokovno zerečeno in v nobenem besednjaku ni dovoljeno.

»Uremia = krvomok«. Če ne bi poznal mednarodne oznake, bi ne vedel kaj je to »krvomok«. Čemu take samovoljne besed-ne spake, ko imamo v slovensčini za uremijo

že uvedeni besedi »krvomčnost« in »krvo-sočnost«.

»Febbre = mrzlica«. Mrzlica je Schüttel-frost, febbre pa mednarodna febbra, po-nemško Fieber, po slovensko vročina. Saj vendar pravimo: mrzlica me trese in vročina me kuha!

»Necrosis = omrvelost (kosti, tkiva)«. V slovensčini omrvti ud, kadar postane ne-občutljiv; ko neobčutljivost prestane, spet oživi. To pa ni nekruza! Grška beseda »ne-krosis« pomeni mrtev, nekroza je nemški Brand. V slovensčini imamo za ta pojav oznako »mrtvinca«.

»Melena = črnica (bolezen)«. Poznam črnice = borovnice bolezni črnica pa mi je neznana. Melena je grškega porekla, kjer pomeni »melas« črn. V zdravstvu s tem označujemo krvavo odvajanje kot znak različnih bolezni.

Toliko iz italijansko-slovenskega besed-njaka. Zdej pa še nekaj iz nekoga nemško-slovenskega!

»Heufieber = mrzlica od sena; Heugabel = senene vile; Heuchit = seneni drobir; Heumarkt = seneni trg; Heurechen = se-nene grablje; Heuwagen = seneni voz.«

Vse te slovenske oznake razen ene so napačne. Pa še ta ena je nenavadna! Čemu »seneni drobir« ko vendar pravijo menda po vsem Sloveskem »seneni zdrobel«! »Zdrob« je res »senen«, ker je iz sena, vse drugo zgornj našeto pa je »senško«, ker ni iz sena, marveč je s senom samo v zvezi bodisi da je po senu povzročeno — »senška mrzlica«, bolj je bilo »senška vročina« bodisi da je za seno namenjeno.

»Lymphdrüse = mezgovna žleza bezgav-ka.« Novo pojmovanje in nova mednarod-na anatomika nomenklatura je odpravila prejnjoo lymphoglandulo in jo nadomestila z lymphonodulus, Nemci so to že prevzeli

in pravijo Lymphknoten in ne več Lymph-drüse. Takisto moramo Slovenci za svetov-nim razvojem in opustiti »mezgovno žlezo« ter rabiti zgolj »bezgavko«, zakaj žleza, glandula, je organ, ki proizvaia in izločuje poseben sok, medtem ko bezgavka, lympho-nodus, tega ne dela.

»Lungenlappen = pljučno krilo.« Lungen-lappen je po slovensko pljučni režanj, ki jim imamo na levi 2, na desni 3. »Pljučno krilo« je germanizem — Lungenflügel — in pomeni eno stran pljuč, kar bi se po slo-venško reklo ali pljučna polovica ali leva odnosno desna pljuča.

»Kitzler = ščegatalec.« Ščegatalec je ti-sta oseba, ki ščegata. Kitzler ne pomeni tega. Zanj imamo že davno vpeljano ozna-ko »ščegataleček«.

Zadnja leta so naši časopisi večkrat opo-zarjali, da so se ponekod pri nas pojavile pižmavke, die Bisamratte. Ali je »Bisam« — moček, pižme, kakor vidim v tem be-sednjaku, istovetno z živaljo? Če, čemu potem besede, ki jih nihče ne rabi, in za-kaj ne oznake, ki je splošno znana?

Lovci na srnjad poznamo štiri vrste lova: zalaz, čakanje, piskanje, pogon. Prvemu pravi Nemec Birsch ali Pirsch. V besed-njaku najdem za to besedo: »lov« in »bir-schen« — loviti, streljati. Pa ni prav ne prvo ne drugo, ker je s tem v slovensčini povedano mnogo preveč, kakor pove nem-ska beseda, ki pomeni samo zalaz in za-lezti ne pa tudi lov, loviti in streljati.

Na koncu še eno: »Mädchenjäger - fänger = deklirar.« Člo-vek bi skoraj zardel pri tem pri pravem slovenskem »ženskarju« in »babjku« ka-kor ga ima isti besednjak pod Weibling in Weibernarr, pa mu tega ni treba!

Dr. Mirko Černič.

Propaganda za radio na Hrvatskem. Državni propagandni urad je začel velikopotezne priprave za načrtno propagando hrvatskega radija. Število radijskih naročnikov bošje pomožiti na ta način, da bodo dali promet cenjen ljudski sprejemnik. Doslej je bilo na Hrvatskem 56.000 radijskih naročnikov, od katerih jih je odpadlo 20.000 umno na Zagreb.

